

JURK

Juridisk rådgivning for kvinner

Deling av ting og penger ved skilsmisse

Polsk

www.jurk.no

SŁOWO WSTĘPNE

Niniejsza broszura traktuje o rozliczeniach przy podziale majątku. Omawiamy w niej uregulowania dotyczące podziału dóbr pieniężnych i rzeczowych przy rozwodzie.

Publikacja ta została napisana do naszego projektu «Ambasadorzy Prawa», w ramach którego uczestniczące w nim Polki i Tajlandki, po przejściu przeszkolenia z określonej tematyki, przekazują dalej uzyskaną wiedzę. Broszura została skonstruowana tak, by pasowała do prelekcji prowadzonych przez Ambasadorów Prawa, ale można z niej korzystać bez konieczności wysłuchania prelekcji.

Staraliśmy się tak opracować broszurę, by była lekka w czytaniu. Stąd w wielu miejscach zwracamy się bezpośrednio do czytelnika, piszemy „Ty” chociaż zdajemy sobie sprawę, że wiele z czytających broszurę osób nigdy nie zetknęło się z podziałem majątku.

Projekt Ambasadorzy Prawa finansowany jest przez Główny Urząd ds. Integracji i Wielokulturowości [Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)]. Gorąco dziękujemy za środki na prowadzenie kursów i wydawanie broszur.

Dziękujemy także naszym Ambasadorom Prawa – wspaniałemu zespołowi kobiet, które zdobywając i przekazując dalej wiedzę na określone tematy, pomagają innym kobietom. Także i my, pracownicy organizacji JURK, wiele się uczymy pracując z Ambasadorami Prawa.

Jeśli po przeczytaniu tekstu nasuną Ci się dalsze pytania, możesz skontaktować się z kancelarią JURK lub z którąś z placówek, o których piszemy w ostatnim rozdziale.

Broszura ta wydana jest w języku norweskim, polskim i tajlandzkim.

Ostatnią aktualizację przeprowadziła Mia Emilie Fagereng w sierpniu 2021 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1.0. Kwestie podstawowe	3
1.1. Które prawo krajowe ma być zastosowane?	3
1.2. Kiedy przeprowadza się podział majątku?	4
1.3. Co ma być dzielone?.....	5
1.4. Małżonkowie mogą się ugodzić	5
2.0. Podział pieniędzy	6
2.1. Wartość majątku wspólnego małżonków pomniejszona o zadłużenie dzielona jest po równo.....	6
2.2. Co można wykluczyć z podziału majątku?	7
2.2.1. Nierówny podział majątku wspólnego	8
2.2.2. Rozdzielność majątkowa	11
2.2.3. Inne dobra, których małżonkowie nie muszą dzielić (prawo wykluczenia dobra i jego wartości przez obliczaniem udziału małżonka w majątku wspólnym [forloddskrav])	12
2.3. Alimony na małżonka.....	12
3.0. Odliczenie zadłużenia	13
3.1. Małżonkowie posiadający tylko majątek wspólny	14
3.2. Małżonkowie posiadający dobra, których wartość nie będzie dzielona po równo (m. in. z tyt. rozdzielności majątkowej i objęcia nierównym podziałem [særeie oraz skjevdeling])	15
3.3. Wspólne zadłużenie	17
4.0. Podział rzeczy	17
4.1. Co jest czyją własnością?	19
4.2. Wyłączna własność i współwłasność	19
4.3. Odrębne uregulowania dla wspólnego lokalu mieszkalnego i umeblowania	20
5.0. Prywatny czy urzędowy podział majątku	22
6.0. Gdzie możesz uzyskać pomoc?	23

Wstęp

Koniec małżeństwa

Gdy dwie osoby się pobierają, zawiązują związek małżeński. Związek ten ustaje albo w wyniku separacji czy rozwodu albo w wyniku śmierci jednej z tych osób.

«Podział» = «Rozdzielenie»

Gdy ustaje związek małżeński, trzeba załatwić wiele spraw. Między innymi trzeba ustalić co do kogo będzie należało. Trzeba dokonać rozdzielenia zarówno dóbr rzeczowych jak i pieniężnych. To rozdzielenie nazywamy «podziałem majątku [skifteoppgjør]». Dalej będziemy używać słów «dzielić» i «podział» mówiąc o podziale majątku.

Osoby, które długo razem mieszkały mogą mieć mnóstwo różnych dóbr, które trzeba między nie rozdzielić. Dlatego podział majątku w praktyce może być skomplikowany. Trudności mogą też powstawać z uwagi na konfliktowy i przesycony emocjami stosunek między zainteresowanymi.

W niniejszej broszurze zajmiemy się uregulowaniami obowiązującymi dla podziału dóbr rzeczowych i pieniężnych w przypadku separacji i rozwodu. Nie będziemy omawiać sytuacji związanych ze śmiercią jednego z małżonków. Jeśli masz pytania w tym zakresie, możesz skontaktować się z centralą pomocy prawnej Rettshjelpsentralen, tel. 22 69 86 10.

1.0. Kwestie podstawowe

1.1. Które prawo krajowe ma być zastosowane?

Pierwszy kraj wspólnego zamieszkiwania małżonków

Co do zasady dobra pieniężne i rzeczowe należące do małżonków podlegają podziałowi zgodnie z uregulowaniami obowiązującymi w tym kraju, w którym małżonkowie po raz pierwszy zamieszkali

razem po zawarciu małżeństwa. Jednak - jeśli krajem tym nie była Norwegia - mogą oni uzgodnić, że zastosują uregulowania obowiązujące w Norwegii.

1.2. Kiedy przeprowadza się podział majątku?

Małżonkowie mogą podzielić między siebie dobra rzeczowe i pieniężne, gdy się rozchodzą, ale zanim uzyskują możliwość dokonania podziału muszą mieć separację lub rozwód.

Jak uzyskać rozwód?

By małżonkowie mogli dostać rozwód muszą najpierw uzyskać separację. Aby uzyskać separację występuje się do wojewody [statsforvalteren, dawniej fylkesmannen]. Każdy z małżonków może wystąpić o separację. Również wtedy, gdy drugi z małżonków nie chce zerwania związku. Nie trzeba podawać powodu, dla którego chce się separacji czy rozwodu. Po rocznym okresie separacji można wystąpić do wojewody o rozwód.

W niektórych przypadkach - jeśli małżonkowie przestali mieszkać razem, ale nie wystąpili do wojewody o separację - mogą rozwieść się nie mając separacji. W takiej sytuacji można wystąpić do wojewody o rozwód po przynajmniej 2-letnim okresie zamieszkiwania osobno.

Jeśli małżonkowie mają wspólne dzieci, które nie ukończyły 16 lat, to uzyskanie separacji lub rozwodu jest możliwe dopiero po odbyciu mediacji rodzicielskich [mekling]. Mediacje te mają na celu zawarcie przez małżonków umowy w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej, sprawowania opieki (u kogo dziecko ma mieszkać na stałe) i kontaktów osobistych z dzieckiem. Mediacje przeprowadzane są w poradni rodzinnej. Jeśli masz więcej pytań o te kwestie, możesz skontaktować się z

JURK lub przejrzeć broszurę JURK «Rodzice i dzieci [Foreldre og barn]».

Każdy z małżonków może żądać podziału dóbr rzeczowych i pieniężnych po zatwierdzeniu przez wojewodę wniosku o separację lub rozwód. Małżonkowie otrzymują wówczas od wojewody pismo stwierdzające separację lub rozwód.

1.3. Co ma być dzielone?

**«Dzień ustania
wspólności
majątkowej
[skjærings-
tidspunktet]»**

Podział dotyczy rzeczy i pieniędzy, jakie małżonkowie mieli wtedy, kiedy przesłali do wojewody wnioski o separację lub rozwód. Jeśli małżonkowie przestali mieszkać razem przed wysłaniem takiego wniosku, podział dotyczy rzeczy i pieniędzy, jakie mieli oni w chwili wyprowadzki.

1.4. Małżonkowie mogą się ugodzić

**«Swoboda
zawierania
umów»**

U podstaw podziału majątku między małżonkami tkwi zasada o «swobodzie zawierania umów». Oznacza to, że mogą oni uzgodnić jak rozdzielić między siebie rzeczy i pieniądze. Umowa taka jest wiążąca dla małżonków, nawet wtedy, gdy przepisy ustawy o związkach małżeńskich dotyczące podziału majątku przewidują inne rozwiązania. Fakt, że umowa jest wiążąca oznacza, iż trzeba się do niej stosować.

**Trzeba się
stosować do
umowy**

Umowa ta nie musi mieć formy pisemnej, by była wiążąca, jednak JURK zaleca spisanie umowy. Gdy umowa jest pisemna, łatwiej jest stwierdzić, jakie porozumienia zostały zawarte. W razie, gdyby później doszło do sporów o przedmiot uzgodnień, można powołać się na treść umowy.

**Podział zgodny
z przepisami**

Jeśli małżonkowie nie są w stanie dojść do porozumienia w kwestii podziału rzeczy i pieniędzy,

**ustawy o
związkach
małżeńskich**

muszą zastosować się do uregulowań ustawy o związkach małżeńskich. To te regulacje omawiamy poniżej.

2.0. Podział pieniędzy

**Uregulowania
dotyczą
wartości dóbr**

Uregulowania omawiane tutaj, w punkcie 2.0, to uregulowania dotyczące wartości majątku [«verdiregler»]. Oznacza to, że mówią o tym, ile *pieniędzy (jaka wartość majątku – przyp. tłum.)* ma przypaść każdemu z małżonków przy podziale, a nie komu mają przypaść poszczególne rzeczy. Dlatego poniżej mówimy tylko o *pieniądzach* lub *wartości mienia*. Jak mają być rozdzielone poszczególne rzeczy przeczytasz w rozdziale 4.0.

**Wspólność i
rozdzielność
majątkowa**

«Wspólność majątkowa [felleseie]» i «rozdzielność majątkowa [særeie]» to pojęcia używane by określić, co podlega podziałowi. Podziałowi podlegają tylko pieniądze i wartość mienia, które objęte są wspólnością majątkową. Jeśli małżonkowie nie umówili się inaczej, mają wspólność majątkową. Ich majątek wspólny obejmuje wszystko to, co posiadali w chwili zawarcia małżeństwa oraz wszystko to, co nabyli w czasie jego trwania. Rzeczy i pieniądze objęte ustrojem rozdzielności majątkowej nie podlegają podziałowi majątku przy rozwodzie. Aby małżonkowie mieli rozdzielność majątkową, muszą zawrzeć umowę zwaną «małżeńską umową majątkową / intercyzą [ektepakt]». Więcej o rozdzielności majątkowej i intercyzie przeczytasz w punkcie 2.2.2.

2.1. Wartość majątku wspólnego małżonków pomniejszona o zadłużenie dzielona jest po równo

Zasada główna Zasada główna ujęta w ustawie o związkach małżeńskich stwierdza, że wartość mienia z majątku wspólnego małżonków po odliczeniu od niej zadłużenia (zapożyczonych pieniędzy) ma być rozdzielona po równo. Mówimy, że to «wartość netto» majątku małżonków podlega podziałowi w częściach równych.

Gdy chcemy stwierdzić jak podzielić majątek pod względem wartości, wykonujemy obliczenia dla każdego z małżonków osobno. Dodajemy do siebie wartości wszystkich dóbr należących do żony wchodzących do majątku wspólnego i od tak uzyskanej sumy odejmujemy zadłużenie żony. Otrzymana wartość to kwota, którą żona musi podzielić się z mężem. Takie samo obliczenie wykonuje się dla męża. Żona oddaje mężowi 50 % swojej części majątku, a mąż oddaje żonie 50 % swojej.

Przykład

	<u>Żona</u>	<u>Mąż</u>
<i>Wartość mienia w majątku wspólnym</i>	500 000	300 000
<i>Zadłużenie</i>	-100 000	0
<hr/>		
<i>Do podziału:</i>	400 000/2 = 200 000	300 000/2 = 150 000

Żona dostaje 50 % z części majątku należącej do męża, co stanowi 150 000, a mąż dostaje 50 % z części majątku należącej do żony, czyli 200 000. Oznacza to, że mąż i żona otrzymują po 350 000 koron.

Jest wiele różnych uregulowań dotyczących sposobu odliczania zadłużenia. O niektórych z nich przeczytasz w rozdziale 3.0.

2.2. Co można wykluczyć z podziału majątku?

Mimo iż małżonkowie nie zawarli umowy o «rozdzielności majątkowej [særeie]», możliwe jest wykluczenie wartości pewnych składników majątku z podziału. Wynika to stąd, że w pewnych przypadkach dzielenie wszystkiego po równo może być niesprawiedliwe.

2.2.1. Nierówny podział majątku wspólnego

Małżonkowie nie muszą dzielić wartości składników majątku, które:

1. mieli sprzed zawarcia małżeństwa,
2. odziedziczyli podczas trwania małżeństwa lub
3. otrzymali w prezencie od innych osób niż współmałżonek podczas trwania małżeństwa.

Nosi to nazwę «nierównego podziału majątku wspólnego [skjevdeling]». Żądanie objęcia nierównym podziałem może dotyczyć tylko wartości netto wskazanych składników majątku. Oznacza to, że zadłużenie musi być odliczone. Nierówny podział majątku umożliwia wykluczenie z podziału tylko *wartości* tych składników majątku. Stąd nie jest powiedziane, że mąż czy żona będą mogli zatrzymać sam przedmiot, który przypisany jest do wartości, którą chcą objąć nierównym podziałem.

Wartość majątku sprzed zawarcia małżeństwa

Jeśli żona chce objąć nierównym podziałem wartość majątku jaki miała przed zawarciem małżeństwa, musi ona najpierw odliczyć całość zadłużenia, jakie miała w chwili ślubu. Jeśli zadłużenie to przewyższa wartość tego majątku, nie ma ona żadnych środków, do objęcia nierównym podziałem.

Przykład 1

Maja i Alek zawarli związek małżeński. Zanim się pobrali Maja kupiła dom. Kiedy brali ślub dom ten był wart 1 000 000 koron. Maja miała wtedy kredyt na dom w wysokości 800 000 koron. Musi ona

odliczyć kredyt, żeby stwierdzić, jaką wartość może objąć nierównym podziałem majątku.

Obliczenie: $1\ 000\ 000 - 800\ 000 = 200\ 000$. Maja może objąć nierównym podziałem 200 000 koron. Jest to wartość, jaką wniosła ona do małżeństwa.

Przykład 2

Kiedy Maja i Alek się pobierali dom ten był wart 1 000 000 koron, a Maja miała zadłużenie w wysokości 1 000 000 koron.

Obliczenie: $1\ 000\ 000 - 1\ 000\ 000 = 0$. Maja nie ma żadnego majątku, który mogłaby objąć nierównym podziałem.

Spadek lub darowizna

Jeśli jeden z małżonków otrzyma spadek czy darowiznę w okresie małżeństwa, może on objąć ich wartość nierównym podziałem majątku. W takiej sytuacji odlicza tylko to zadłużenie, które związane jest z samym spadkiem czy darowizną.

Przykład 3

W okresie trwania małżeństwa Mai i Alka, Maja dostaje w spadku daczę. Dacza jest warta 1 000 000 koron. Maja ma kredyt na dom w wysokości 800 000 koron, ale nie ma żadnego zadłużenia przypisanego do daczki. Maja może objąć nierównym podziałem majątku wartość daczki, czyli 1 000 000 koron.

Gdy wartość składnika majątku wzrosła

Wartość majątku, który małżonek może objąć nierównym podziałem mogła wzrosnąć dzięki zwyżkom rynkowym. Jeśli ta część majątku, którą małżonek może objąć nierównym podziałem wzrosła na wartości w okresie małżeństwa, to również wzrost wartości może być objęty nierównym podziałem.

Przykład 4

Gdy Maja i Alek się pobierali dom Mai był wart 2 000 000 koron. Miała ona łączne zadłużenie na 1 600 000 koron. Wartość majątku, jaką Maja może

objąć nierównym podziałem wynosi zatem 400 000 koron. 400 000 koron to 20 % wartości domu.

Kilka lat później Maja i Alek się rozchodzą. Gdy mają podzielić wartość majątku, dom Mai jest wart 4 000 000 koron, a to w wyniku wzrostu cen rynkowych. Wtedy Maja może objąć nierównym podziałem 20 % z 4 000 000, co stanowi 800 000 koron.

Gdy wartość składnika majątku spadła

Wartość majątku, który małżonek może objąć nierównym podziałem może też zmaleć w wyniku zmian na rynku. Jeśli część majątku, którą małżonek może objąć nierównym podziałem spadła na wartości, to właśnie ta nowa, obniżona wartość podlega nierównemu podziałowi. Nierównym podziałem może więc być objęta wartość, jaką składniki majątku mają w chwili ustania wspólności majątkowej (zob. punkt 1.3), niezależnie od tego, czy wartość ta wzrosła czy spadła w okresie trwania małżeństwa.

Przykład 5

Gdy Maja i Alek się pobierali, dom Mai był wart 2 000 000 koron. Miała ona zadłużenie na łącznie 1 600 000 koron. Wartość jaką Maja może objąć nierównym podziałem majątku wynosi 400 000 koron, co stanowi 20 % wartości domu.

Kilka lat później Maja i Alek się rozchodzą. Wartość domu spadła w okresie małżeństwa z 2 000 000 koron do 1 000 000 koron. Wobec tego Maja może objąć nierównym podziałem majątku 20 % z 1 000 000 koron, co wynosi 200 000 koron.

Trzeba powiadomić o chęci objęcia majątku nierównym podziałem

Jeśli jeden z małżonków chce objąć majątek nierównym podziałem, musi o tym uprzedzić. Małżonek ów musi też udowodnić, że dany majątek pochodzi ze spadku bądź darowizny, czy też z okresu poprzedzającego zawarcie związku małżeńskiego. Dowodami mogą być przykładowo wyciągi z kont

bankowych.

Składnik majątku nie może być zużyty Majątek, który małżonek chce objąć nierównym podziałem nie może być zużyty. Udowodnienie tego może być trudne, gdyż dowody muszą być jasne i klarowne.

Nierówny podział majątku może być niesprawiedliwy Zdarza się, że wartość majątku, która może zostać objęta nierównym podziałem przez jednego z małżonków jest bardzo duża, przez co niewiele pozostaje dla drugiego z małżonków. Taka sytuacja może być niesprawiedliwa. Istnieje uregulowanie stwierdzające, że małżonek nie może objąć majątku nierównym podziałem, jeśli prowadzi to do bardzo niesprawiedliwego wyniku. Kwestia ta musi zostać rozważona w każdej pojedynczej sprawie.

2.2.2. Rozdzielność majątkowa

Majątek nie jest dzielony Dobra rzeczowe i pieniężne będące przedmiotem «rozdzielności majątkowej [særeie]» nie są dzielone między małżonków przy rozwodzie.

Konieczna jest umowa Aby tak było, małżonkowie muszą zawrzeć umowę o rozdzielności majątkowej [særeie]. Mogą uzgodnić *całkowitą [fullstendig]* lub *częściową [delvis]* rozdzielność majątkową. *Częściowa* rozdzielność majątkowa oznacza, że niektóre rzeczy i pieniądze mają być przedmiotem rozdzielności majątkowej, a inne mają być przedmiotem wspólności majątkowej. To, co jest przedmiotem rozdzielności majątkowej nie podlega podziałowi majątku, natomiast reszta dóbr mu podlega. Jeśli umówiono *całkowitą* rozdzielność majątkową – nic nie podlega podziałowi majątku.

«Intercyza [ektepakt]» Umowa o rozdzielności majątkowej musi być zawarta w formie «intercyzy / małżeńskiej umowy majątkowej [ektepakt]». Intercyza to szczególny rodzaj umowy.

Między innymi musi ona być sporządzona pisemnie, przy czym dwóch świadków musi być obecnych przy podpisywaniu tej umowy przez małżonków. Jeśli małżonkowie mają intercyzę, trzeba sprawdzić, co jest w niej zapisane, by wiedzieć co podlega podziałowi majątku.

Spadek lub darowizna objęte ustrojem rozdzielności majątkowej

Jeden z małżonków może również otrzymać prezent lub spadek, o którym inne osoby postanowiły, iż ma on być przedmiotem rozdzielności majątkowej. Sytuacja taka może mieć miejsce, gdy przykładowo dostaje się w spadku dachę od swoich rodziców, a ci postanawiają, iż spadek ma być przedmiotem rozdzielności majątkowej.

2.2.3. Inne dobra, których małżonkowie nie muszą dzielić (prawo wykluczenia dobra i jego wartości przez obliczaniem udziału małżonka w majątku wspólnym [forloddskrav])

Rzeczy osobiste

Rzeczy osobiste nie muszą być przedmiotem podziału majątku. Przykładem mogą tu być odzież, biżuteria i zdjęcia rodzinne własnej rodziny. Jednak, gdy jest to bardzo niesprawiedliwe dla drugiego małżonka, może się okazać, że trzeba je będzie objąć podziałem majątku. O tym, czy coś jest niesprawiedliwe decyduje sąd.

Rzeczy dzieci

Rzeczy dzieci nie podlegają podziałowi. Jeżeli dzieci mają na stałe mieszkać u jednego z rodziców, to ten rodzic może domagać się zatrzymania rzeczy używanych przez dzieci.

2.3. Alimenty na małżonka

W niektórych przypadkach jeden z małżonków może domagać się pomocy finansowej od drugiego. Nosi to nazwę «alimentów na małżonka [ektefellebidrag]».

Małżonek może je uzyskać z uwagi na trudności w znalezieniu pracy i zarabianiu własnych pieniędzy, a to z powodu przebywania w domu i zajmowania się dziećmi czy pracą w domu w większym stopniu niż współmałżonek w okresie trwania związku. Wiele trzeba, by można było uzyskać takie alimenty od małżonka.

Alimenty na małżonka przyznawane są zwykle tylko na okres maksymalnie 3 lat. W niektórych przypadkach okres ten może być dłuższy.

Małżonkowie mogą się umówić

Małżonkowie mogą sami uzgodnić, że jeden z nich będzie otrzymywał alimenty od drugiego. Jeśli nie dojdą do porozumienia w tej kwestii, zdecydować może sąd lub urząd NAV.

3.0. Odliczenie zadłużenia

Podstawowa zasada z ustawy o związkach małżeńskich przewiduje, że wartość mienia objętego małżeńską wspólnością majątkową po odliczeniu zadłużenia (zapożyczonych pieniędzy) ma być dzielona po równo. Mówimy, że to «wartość netto [nettoverdien]» majątku małżonków ma być dzielona po równo.

Reguły dotyczące tego jak odliczać zadłużenie są trudne. Jeśli Cię interesują, warto skontaktować się z JURK lub innymi placówkami prowadzącymi działalność w zakresie pomocy prawnej.

Sposób odliczania zadłużenia zależy od tego, czy małżonkowie mają majątek, który nie podlega podziałowi oraz od tego, na co zostały przeznaczone zapożyczone środki. Poniżej omówimy nieco bliżej zasady dotyczące odliczania zadłużenia.

3.1. Małżonkowie posiadający tylko majątek wspólny

Jeśli małżonkowie mają tylko takie składniki majątku, których wartość ma być dzielona po równo, sprawa jest prosta. Każdy z małżonków może wtedy odliczyć całość swojego zadłużenia od swojej części wartości mienia.

Jeśli jeden z małżonków ma więcej długów niż pieniędzy, wówczas nie ma on nic do podziału z drugim z małżonków. Wtedy również ten małżonek, który ma pieniądze do podziału, nie pokrywa żadnych długów małżonka, który ma więcej zadłużenia niż pieniędzy.

Przykład

Maria i Jan rozwodzą się. Wartość mienia Marii wynosi 500 000 koron, a jej zadłużenie wynosi 100 000 koron. Wartość mienia Jana wynosi 500 000 koron, a jego zadłużenie wynosi 600 000 koron.

	<u>Maria</u>	<u>Johannes</u>
<i>Wartość mienia w majątku wspólnym</i>	500 000	500 000
<i>Zadłużenie</i>	-100 000	-600 000
<hr/>		
<i>Do podziału:</i>	400 000 / 2 = 200 000	0 / 2 = 0

Wartość majątku Marii po odliczeniu jej zadłużenia wynosi 400 000 koron, które podlegają podziałowi z Janem. Jan nie ma żadnych środków do podziału.

Jan ma zadłużenie w wysokości 100 000 koron - po odliczeniu całości jego zadłużenia od wartości jego mienia. Maria nie pokrywa zadłużenia Jana, ale Jan dostaje w ramach podziału majątku 200 000 koron z majątku Marii.

3.2. Małżonkowie posiadający dobra, których wartość nie będzie dzielona po równo (m. in. z tyt. rozdzielności majątkowej i objęcia nierównym podziałem [særeie oraz skjevdeling])

Jeśli małżonkowie mają dobra, których wartość nie będzie objęta podziałem w częściach równych (zob.: punkt 2.2), reguły podziału majątku są bardziej skomplikowane. Trzeba stwierdzić na co wykorzystano kredyty i czy zadłużenie jest przypisane do mienia, którego wartość ma być dzielona czy nie. Najczęściej rozróżniamy tu trzy przypadki:

**Zadłużenie
jednego
małżonka
spożytkowane
na składniki
majątku
wspólnego**

1. Małżonek zaciągnął dług, który został wykorzystany na zakup lub modernizację mienia, które będzie objęte podziałem majątku (majątek wspólny [felleseie]).
 - Małżonek ten może w tej sytuacji odliczyć całość długu od wartości mienia należącego do majątku wspólnego.

**Zadłużenie
jednego
małżonka
spożytkowane
na składnik
majątku objęty
rozdzielnością
majątkową lub
nierównym
podziałem**

2. Małżonek ma dług, który został wykorzystany na zakup lub modernizację mienia, które nie będzie objęte podziałem majątku (jak mienie objęte ustrojem rozdzielności majątkowej lub nierównym podziałem majątku [særeie lub skjevdeling]):
 - Małżonek ten nie może w takiej sytuacji odliczyć zadłużenia od wartości mienia przeznaczonego do podziału (majątku wspólnego [felleseie]).
 - Małżonek ten może jednak odliczyć zadłużenie od wartości mienia idącego do podziału, jeśli jego zadłużenie przewyższa wartość mienia, które nie będzie objęte podziałem.

Przykład

Maria i Jan rozwodzą się. Podczas trwania małżeństwa Maria odziedziczyła daczę wartą 1 800 000 koron. Dacza ta była mocno zadłużona, gdy ją przejęła, a ponadto Maria zaciągnęła dług na jej remont. Zadłużenie przypisane do daczki wynosi łącznie 2 000 000 koron.

Maria ma objąć wartość daczki nierównym podziałem majątku. W takiej sytuacji musi ona odliczyć zadłużenie przypisane do daczki od jej wartości (1 800 000 koron). Ponieważ zadłużenie to jest wyższe niż wartość daczki, może ona pokryć resztę tego zadłużenia ze środków należących do wspólności majątkowej (200 000 koron).

«Inne zadłużenie»

3. Małżonek ma mienie, którego wartość nie będzie dzielona. Małżonek ma też «inne zadłużenie [annen gjeld]», takie jak na przykład kredyt edukacyjny [studielån] lub kredyt konsumpcyjny [forbrukslån]:
 - Małżonek może w takiej sytuacji dokonać «proporcjonalnego odliczenia [forholdsmessig fradrag]» tego zadłużenia od wartości mienia przeznaczonego do podziału.
 - Proporcjonalne odliczenie oznacza, że można odliczyć część tego zadłużenia, ale nie jego całość. Reguła ta może być trudna do zrozumienia. Tutaj podajemy przykład:

Przykład

Maria i Jan rozwodzą się. Jan ma kredyt edukacyjny w wysokości 100 000 koron. Ma on daczę wartą 400 000 koron, która nie będzie objęta podziałem majątku. Ma on również dom we wspólności majątkowej [felleseie] o wartości 800 000 koron.

$$\frac{100\ 000 \text{ (kred. edukac.)} \times 800\ 000 \text{ (dom wspólność maj.)}}{800\ 000 \text{ (dom wspólność maj.)} + 400\ 000 \text{ (dacza rozdzielność maj.)}} \approx 66\ 667$$

Jan może odliczyć około 66 667 koron - co jest proporcjonalną częścią kredytu edukacyjnego – od tych 800 000 koron, które stanowią wartość domu (we wspólności majątkowej).

3.3. Wspólne zadłużenie

Małżonkowie mogą też mieć wspólnie zaciągnięty dług – na przykład mogli wziąć kredyt na kupno domu. Mimo iż małżonkowie wspólnie są odpowiedzialni za całość kredytu (wobec banku), mogli się inaczej umówić między sobą. Przy podziale majątku każdy z małżonków odlicza to zadłużenie, za które sam jest odpowiedzialny w myśl umowy zawartej między małżonkami.

Przykład

Maria i Jan wspólnie wzięli kredyt w wysokości 500 000 koron, żeby kupić dom. Bank może żądać spłaty 500 000 koron albo od Marii albo od Jana. Maria i Jan uzgodnili, że Maria będzie odpowiedzialna za spłatę 200 000 koron, a Jan 300 000 koron.

To ta umowa między Marią i Janem decyduje, ile zadłużenia każde z nich może odliczyć przy podziale majątku. Oznacza to, że Maria może odliczyć 200 000 koron z tego długu od swoich pieniędzy, które mają iść do podziału; natomiast Jan może odliczyć 300 000 koron.

4.0. Podział rzeczy

Co komu?

Powyżej mówiliśmy o podziale *wartości* majątku. W tej części omówimy podział samych *rzeczy*, czyli kto ma dostać które przedmioty po rozwodzie. To ważne, by rozróżniać reguły podziału dotyczące wartości majątku od reguł dotyczących fizycznego podziału jego składników. Mimo iż żona dostanie więcej konkretnych rzeczy, nie znaczy to, że dostanie ona majątek o wyższej wartości niż mąż. Obydwoje mają uzyskać tyle, w przeliczeniu na pieniądze, ile wynika z uregulowań o podziale majątku. Dlatego ten z małżonków, który dostanie rzeczy o wartości przewyższającej to, co mu się należy w myśl tych uregulowań, musi wypłacić pieniądze drugiemu z małżonków, tak by wynik był prawidłowy.

Przykład

Leszek i Karolina rozwodzą się. Mają oni dom i samochód, których wartość muszą podzielić między siebie (należą do wspólności majątkowej [felleseie]). Wartość domu wynosi 1 500 000 koron, a wartość samochodu wynosi 500 000 koron. Leszek i Karolina postanowili, że Karolina przejmie dom, a Leszek przejmie samochód. Mimo to mają oni uzyskać majątek o tej samej wartości.

Obliczenie

Całkowita wartość domu i samochodu łącznie wynosi 2 000 000 koron, a Leszek i Karolina mają otrzymać z podziału majątki o równej wielkości – to znaczy, że każde z nich ma dostać po 1 000 000 koron. Karolina przejmując dom wart 1 500 000 koron dostaje o 500 000 koron za dużo, a Leszek przejmując samochód wart 500 000 koron dostaje o 500 000 koron za mało.

Dlatego Karolina musi wypłacić Leszkowi 500 000 koron, tak żeby małżonkowie dostali po tyle samo. Wtedy Karolina i Leszek dostaną po 1 000 000 koron.

Małżonkowie mogą się umówić, kto co przejmuje, jednak zdarza się, że uniemożliwiają im to kłótnie. Gdy małżonkowie nie są w stanie dojść do porozumienia, muszą zastosować się do regulacji prawnych.

4.1. Co jest czyją własnością?

Żeby stwierdzić komu mają przyspać poszczególne rzeczy, trzeba stwierdzić czyją one są *własnością*, a to w odniesieniu do każdej konkretnej rzeczy. Gdy pozostaje się w związku małżeńskim, czasem trudno powiedzieć co jest czyje.

Pozostawanie w związku małżeńskim nie wpływa na to kto jest właścicielem danej rzeczy. To, co osoba kupuje za własne pieniądze, jest jej własnością. Gdy wspólnie kupuje się jakieś rzeczy, są one wspólną własnością. Można się też umówić, że coś jest wspólną własnością, mimo iż tylko jeden z małżonków to zakupił.

Istnieje kilka wyjątków od tych uregulowań. Jeśli masz na ten temat pytania, możesz skontaktować się z JURK.

4.2. Wylączna własność i współwłasność

Zatrzymujesz swoje własne rzeczy

Co do zasady żona i mąż mogą zatrzymać swoje własne rzeczy. Jeśli jakaś rzecz jest przykładowo własnością żony w 100 %, to rzecz ta jest jej «wylączną własnością [eneeie]». Oznacza to, że może ona zatrzymać tę rzecz.

Rzeczy będące własnością obojga małżonków

Jeśli jakaś rzecz jest własnością i męża i żony, jest ona ich «współwłasnością w częściach ułamkowych [sameie]». Aby zdecydować, kto będzie mógł zatrzymać taką rzecz, trzeba stwierdzić w jakich

częściach ułamkowych dana rzecz jest własnością każdego z małżonków. Małżonek może zatrzymać daną rzecz, gdy jest jej właścicielem w ponad 75 %. Gdy małżonkowie są właścicielami rzeczy pół na pół, żaden z nich nie może domagać się jej zatrzymania. Jeśli nie dojdą do *porozumienia* o tym, kto ma przejąć daną rzecz, rzecz ta musi zostać sprzedana i tak uzyskane pieniądze podzielone.

Jeżeli wynik podziału będzie bardzo niesprawiedliwy, sąd może zdecydować inaczej.

4.3. Odrębne uregulowania dla wspólnego lokalu mieszkalnego i umeblowania

W odniesieniu do lokalu mieszkalnego (na przykład domu lub mieszkania), w którym wspólnie zamieszkiwali małżonkowie, obowiązują odrębne uregulowania. Czasem jeden z małżonków bardziej go potrzebuje niż drugi. Wtedy małżonek ten może albo *przejąć na własność* ten lokal mieszkalny albo *objąć go w użytkowanie*. Przejęcie lokalu oznacza, że zostaje się jego właścicielem. Gdy obejmuje się go w użytkowanie, to nadal ten drugi z małżonków pozostaje jego właścicielem, ale uzyskuje się prawo do mieszkania tam w pojedynkę.

Najpierw omówimy uregulowania dotyczące przejęcia wspólnego lokalu mieszkalnego na własność, a następnie uregulowania dotyczące objęcia lokalu w użytkowanie.

Prawo do przejęcia wspólnego lokalu mieszkalnego

Mimo iż mąż w 100 % jest właścicielem lokalu, żona może domagać się jego przejęcia, jeśli ma ona po temu *szczególny powód*. Wtedy lokal przestanie być własnością męża, a żona będzie musiała z tego tytułu spłacić męża. Oznacza to, że musi ona zapłacić za

lokal mieszkalny tak, by podział majątku w przeliczeniu na pieniądze był prawidłowy.

Zwykle jest tak, że sąd uważa, iż małżonek ma szczególny powód do przejęcia lokalu, jeśli może udowodnić, że bardziej go potrzebuje niż drugi małżonek. Jeśli dzieci mają na stałe mieszkać u żony, może to oznaczać, że lokal mieszkalny jest jej bardziej potrzebny niż mężowi.

Żona nie może domagać się przejęcia lokalu mieszkalnego na własność, jeśli mąż odziedziczył go lub dostał w prezencie od swojej rodziny.

**Prawo do
użytkowania
wspólnego
lokalu
mieszkalnego**

Mimo iż małżonek nie może domagać się przejęcia wspólnego lokalu mieszkalnego na własność, może on - jeśli ma po temu szczególny powód - domagać się objęcia go w użytkowanie. Dotyczy to również lokalu mieszkalnego otrzymanego w spadku lub w prezencie przez drugiego małżonka. Gdy podejmowana jest decyzja czy małżonek ma uzyskać prawo do użytkowania lokalu mieszkalnego, bierze się pod rozwagę to jak bardzo jest on potrzebny małżonkom i dzieciom.

Takie prawo do użytkowania lokalu mieszkalnego nie trwa w nieskończoność. Zwykle postanawia się, że małżonek ma prawo użytkowania lokalu mieszkalnego do chwili, gdy wyprowadzą się z niego dzieci.

**Czynsz za
użytkowanie
lokalu
mieszkalnego**

Małżonek, który jest właścicielem lokalu mieszkalnego może wymagać opłat tytułem czynszu od małżonka użytkującego lokal. Jeśli tylko mąż jest właścicielem lokalu, a żona może go użytkować, mąż może wymagać od niej płacenia sobie czynszu. Jeśli obydwójce są właścicielami (współwłasność w częściach ułamkowych [sameie]), wtedy mąż może

wymagać płacenia sobie czynszu za swoją część lokalu. Jeśli na przykład każde z nich jest właścicielem 50 % lokalu mieszkalnego, mąż może wymagać połowy czynszu.

Stale koszty

Gdy lokal jest współwłasnością małżonków, muszą oni oboje pokrywać stałe koszty z nim związane, takie jak opłaty komunalne i podatek od nieruchomości. Obowiązuje to nawet wtedy, gdy tylko jeden z małżonków mieszka w lokalu. Małżonek mieszkający w lokalu musi natomiast sam pokrywać takie koszty jak opłaty za energię elektryczną, Internet i telewizję.

5.0. Prywatny czy urzędowy podział majątku

Prywatny podział majątku

Większość rozchodzących się małżonków decyduje się na *prywatny podział majątku [privat skifte]*. Prywatny podział majątku oznacza, że małżonkowie sami decydują, jak dzielą między siebie majątek. Małżonkowie mogą wtedy decydować, czy przy podziale zastosują się do regulacji ustawowych czy uzgodnią podział dóbr rzeczowych i pieniężnych w inny sposób.

Jak wspomniano w punkcie 1.4, małżonkowie mogą umówić się inaczej niż to przewiduje ustawa. Trzeba mieć przy tym świadomość, że do zawartej umowy trzeba się stosować, nawet jeśli umowa ta jest mniej korzystna dla jednego z małżonków niż uregulowania ustawowe. JURK nie radzi podpisywać niczego, z czym się człowiek nie zgadza lub czego nie rozumie. Małżonkowie nie muszą mieć adwokata, by przeprowadzić prywatny podział majątku, mimo to wiele osób korzysta z usług adwokackich.

Jeśli małżonkowie nie są w stanie dojść do porozumienia w sprawie podziału dóbr rzeczowych i

Urzędowy podział majątku

pieniężnych, jeden z nich lub oboje mogą wystąpić o *urzędowy podział majątku [offentlig skifte]*. Wtedy to sąd dokonuje podziału ich majątku, zgodnie z ustawowymi regulacjami. Jeśli jeden z małżonków chce urzędowego podziału majątku, drugi z nich nie może tego powstrzymać. Aby wnieść o urzędowy podział majątku, trzeba skontaktować się z miejscowym sądem rejonowym [tingretten].

Małżonkowie muszą zapłacić za urzędowy podział majątku. Jeśli interesuje Cię, ile to kosztuje, możesz skontaktować się z JURK lub miejscowym sądem rejonowym [tingrett]. Możesz też przeczytać informacje zamieszczone na stronie internetowej: <https://www.domstol.no/arv-og-skifte/separasjon-og-skilsmisse>

6.0. Gdzie możesz uzyskać pomoc?

Wojewoda [Statsforvalteren (dawniej fylkesmannen)]

Każde województwo ma własny urząd wojewody [statsforvalter]. Do urzędu wojewody możesz wystąpić o separację i rozwód. Urząd ten udziela również odpowiedzi na pytania w tych sprawach. Numer telefonu do miejscowego urzędu wojewody znajdziesz na stronie internetowej: www.statsforvalteren.no

Bezpłatna Pomoc Prawna Gminy Oslo [Oslo kommune Fri rettshjelp]

Jeśli przysługuje Ci prawo do bezpłatnej pomocy prawnej, a mieszkasz w rejonie Oslo, możesz się skontaktować z Placówką Bezpłatnej Pomocy Prawnej gminy Oslo [Oslo kommune Fri rettshjelp].

Storgata 19, 0184 Oslo
www.frirettshjelp.com
Tel.: 23 48 79 00

Sąd [Domstolen]

Więcej informacji o urzędowym podziale majątku [offentlig skifte] znajdziesz na stronie internetowej Sądów Norwegii:

www.domstol.no/arv-og-skifte/separasjon-og-skilsmisse

Dane miejscowego sądu znajdziesz tam pod hasłem «finn din domstol [znajdź swój sąd]».

JURK

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner [Porady Prawne dla Kobiet]) udziela porad prawnych kobietom całkowicie bezpłatnie. Świadczymy pomoc w odniesieniu do wielu kwestii prawnych. Jeśli nie będziemy w stanie udzielić Ci odpowiedzi, znajdziemy osobę, która będzie mogła to zrobić.

www.jurk.no

Tel.: 22 84 29 50.

Inne platówki pomocy prawnej

Jusshjelpa i Nord-Norge [Pomoc Prawna w Północnej Norwegii]

www.jusshjelpa.no

Tel.: 77 64 45 59

Jussformidlingen i Bergen [Pomoc Prawna w Bergen]

www.jussformidlingen.no

Tel.: 55 58 96 00

Rettskjelpsentralen [Centrala Pomocy Prawnej]

www.kirkensbymisjon.no/rettskjelpsentralen

Tel.: 22 69 86 10

Advokat [Advokat]

Pomoc ze strony adwokata

Jeśli potrzebujesz pomocy adwokackiej skontaktuj się z adwokatem. Gdy nie wiesz z jakim adwokatem się skontaktować, możesz skorzystać z danych różnych adwokatów zamieszczonych na stronie internetowej:

www.advokatenhjelperdeg.no/finn-advokat

JURK

www.jurk.no

22 84 29 50
Skippergata 23, 0154 Oslo